

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ Μ.Ε. ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Έμφυλες ανισότητες και σεξισμός στη βιομηχανία των ΜΜΕ

1] Καλλίγραμμα μοντέλα χαμογελούν από τις οθόνες διαφημίζοντας αυτοκίνητα, πλυντήρια, σκούπες, καλλυντικά, κινητά τηλέφωνα και όλο το εύρος των καταναλωτικών αγαθών που παρέχει στους πολίτες η κοινωνία των αγορών ως αντάλλαγμα μιας fake¹ μικροαστικής ευμάρειας². Στα περίπτερα γιγαντιαίες φωτογραφίες γυναικών σε ηδυπαθείς³ πόζες⁴ βροντοφωνάζουν στα περιοδικά, ενώ συχνά πηχυαίοι σεξιστικοί τίτλοι σοκάρουν την καθημερινότητα και αυξάνουν τις πωλήσεις μερίδας του Τύπου.

2] Στις ενημερωτικές εκπομπές γυναίκες - γλάστρες καμαρώνουν. Ένας πολιτικός λόγος μιας fake τηλε«μαγκιάς» διατρέχει συχνά τις τηλεοπτικές συζητήσεις και όλο και κάποια «άνανδρη συμπεριφορά», «αντρίκεια στάση», «γυναικούλες» θα ακουστεί από όσους «τιμούν ή φορούν τα παντελόνια» εκφράσεις που συχνά χρησιμοποιούν και τα δύο φύλα.

3] Τα ΜΜΕ είναι μεγάλες επιχειρήσεις και άτυπα κέντρα λήψης αποφάσεων σε σχέση με τα προτεινόμενα θέματα που αξιολογικά θα κριθούν ως «είδηση» και πώς αυτά θα «πλασαριστούν» στην κοινωνία ώστε να είναι θελκτικά. Ως κύρια πηγή πληροφόρησης για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, έχουν καίριο ρόλο παρέμβασης, καθοδήγησης, αναπαραγωγής έμφυλων ανισοτήτων.

4] Με δεδομένο ότι η τηλεόραση καθημερινά παίζει σε όλα τα σπίτια, συχνά χωρίς να κλείνει ποτέ, και αν συνυπολογιστεί η συχνά παράλληλη και αδιάκοπη περιήγηση στο Διαδίκτυο, ρόλοι και στερεότυπα αναπαράγονται διαρκώς καθιστώντας τον σεξισμό ως τον ρατσισμό της καθημερινότητάς μας.

5] Τα έμφυλα στερεότυπα αποτελούν σχηματικές και καθολικές αναπαραστάσεις που αποδίδουν χαρακτηριστικά, υποτίθεται «φυσικά», στις γυναίκες και στους άνδρες. Ισχυρά ριζωμένες πεποιθήσεις για τους φυσικούς ρόλους των φύλων που βασίζονται σε γενικεύσεις, υπεραπλουστεύσεις υποκειμενικές, διαδεδομένες στην κοινωνία. [...]

¹ Εικονικής

² Ευτυχίας, πολυτέλειας

³ Αυτές που έχουν έντονη ροπή προς τις ηδόνες

⁴ Επιτηδευμένες (φροντισμένες) στάσεις σώματος

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ Μ.Ε. ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

6][...] Τη σημασία των στερεοτύπων στη διαιώνιση της έμφυλης ανισότητας μαρτυρά ένα πείραμα που έγινε με παιδιά δημοτικού από τη φιλανθρωπική οργάνωση Education and Employers, όπου φάνηκε ότι τα στερεότυπα ανάμεσα στα δυο φύλα ξεκινούν από πολύ μικρή ηλικία (μεταξύ 5 και 7 ετών). Οκτάχρονα παιδιά κλήθηκαν να ζωγραφίσουν τρεις επαγγελματικές κατηγορίες: πυροσβέστη, χειρουργό και πιλότο. 61 παιδιά ζωγράφισαν αντρικές φιγούρες, ενώ μόνο 5 από αυτά ζωγράφισαν γυναικείες. Το φιλμ έφερε στην επιφάνεια τη ρεαλιστική πλευρά των στερεοτύπων ανάμεσα στα δυο φύλα στις μικρές ηλικίες.

Το κείμενο είναι άρθρο της Κατερίνας Μπρέγιαννη που έχει δημοσιευτεί στην εφημερίδα «Αυγή» στις 19 Σεπτεμβρίου 2021 [Τράπεζα Θεμάτων 2021-22]

Κείμενο 2

Βία κατά των γυναικών: Ψάχνοντας τα «γιατί»!

1]Είναι η πραγματικότητα: όλο και πιο συχνά έρχονται στην επικαιρότητα υποθέσεις βίας που ασκείται σε γυναίκες. Σεξουαλική παρενόχληση, ενδοοικογενειακή κακοποίηση, δολοφονία. Μοιάζει να μην υπάρχει λογική για το μέγεθος της βίας κατά των γυναικών. Αλλά όπως κάθε φαινόμενο, πρέπει να έχει εξήγηση κι αν δεν αναζητηθούν τα «γιατί», δε μπορούν να δοθούν απαντήσεις.

2][...] Υπάρχει η άποψη ότι η βία κατά των γυναικών έχει τη ρίζα της στην ανθρώπινη φύση και τις βιολογικές διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα. Πράγματι, ο άντρας έχει μεγαλύτερη βιολογική δύναμη από τη γυναίκα. Γεννιέται με αυτή. Γεννιέται και με κάποιο γονίδιο που του κληροδοτεί την προδιάθεση να ασκεί τη δύναμή του στη γυναίκα; Μάλλον όχι. Αν, λοιπόν, η τάση αυτή δεν είναι εγγενής στον άντρα, είναι αναγκαστικά επίκτητη. Και αν είναι επίκτητη, αυτό σημαίνει ότι αποκτάται εντός του κοινωνικού περιβάλλοντος. Εφόσον αυτό ισχύει, ζούσε πάντα ο άνθρωπος σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που ευνοούσε την καταπίεση της γυναίκας, και, άρα, αυτή η καταπίεση είναι σύμφυτη με την ύπαρξη του ανθρώπινου είδους; Αυτού του είδους η βία «είναι τόσο παλιά όσο οι ανθρώπινες κοινωνίες»;

3]Ενώ στην εποχή του homo sapiens (100.000 χρόνια πριν) δεν υπήρχε κυριαρχία του άντρα αλλά τα δύο φύλα ήταν ισότιμα, οι μεγάλες αλλαγές έρχονται πριν από 10.000 χρόνια, όταν, πιθανά λόγω κλιματικών αλλαγών και έλλειψης θηραμάτων, αρχίζει για πρώτη φορά η πιο σταθερή καλλιέργεια της γης. [...] Χρειάζονται πιο πολλά «χέρια» για την καλλιέργεια, άρα παιδιά και η γυναίκα πρέπει να μένει στο σπίτι για να τα μεγαλώνει. Και, κυρίως, για πρώτη φορά στην ιστορία του ανθρώπου, αρχίζει να παράγεται και να συσσωρεύεται πλεόνασμα. Η σχέση του με την παραγωγή, φέρνει τον άντρα σε κυρίαρχη θέση. Και αυτή είναι η

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ Μ.Ε. ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

στιγμή που ο Φρίντριχ Ένγκελς περιγράφει ως «ιστορική ήττα» του γυναικείου φύλου.

4]Το επόμενο οικονομικό σύστημα, ο καπιταλισμός, δίνει στη γυναίκα τη δυνατότητα να επιστρέψει στην κοινωνική παραγωγή -επειδή αυτό του φέρνει μεγαλύτερο κέρδος- αλλά ως σύστημα ενισχύει στο έπακρο τη διαίρεση με βάση το φύλο, τον σεξισμό, για να μπορεί να χρησιμοποιεί τη γυναίκα ως φθηνότερη εργατική δύναμη.

5]Άρα, ανατέμνοντας την ιστορία της ανθρωπότητας, διαπιστώνει κανείς ότι, πολύ πιθανά, είναι η σχέση των δύο φύλων με την παραγωγή που, σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο, φέρνει την ανισότητα. Και η ανισότητα διαιωνίζεται. Και η βία εναντίον των γυναικών μοιάζει να αυξάνεται, μια βία που οδηγεί σε βιασμό, ο οποίος αποτυπώνει τη σεξιστική κουλτούρα της κοινωνίας. Δράστες είναι κυρίως άντρες που οι γυναίκες γνωρίζουν, μέλη της οικογένειας και η βία εναντίον τους συμβαίνει κυρίως μέσα στους τοίχους του σπιτιού. Εντός των τεσσάρων τοίχων που περικλείουν εδώ και περίπου ενάμιση αιώνα τη λεγόμενη «πυρηνική οικογένεια», τα πράγματα φαίνεται ότι δυσχεραίνουν τις τελευταίες δεκαετίες, κατά τις οποίες η οικονομική ανισότητα έχει γιγαντωθεί.

6][...] Παράλληλα εκφράστηκε η άποψη ότι καταγράφεται αύξηση των περιστατικών έμφυλης βίας και στους χώρους εργασίας, όπου οι γυναίκες υπό τον φόβο της απόλυσης, είναι περισσότερο ευάλωτες στην εργασιακή εκμετάλλευση αλλά και τη σεξουαλική παρενόχληση.

Μάχη Μαργαρίτη, ert.gr, (08-03-2019) [διασκευή]

Κείμενο 3

Σημείο Αναγνωρίσεως

Άγαλμα γυναίκας με δεμένα χέρια

Το παρακάτω ποίημα είναι της Κικής Δημουλά. Είναι εμπνευσμένο από το μαρμάρινο γλυπτό του Κωνσταντίνου Σεφερλή «Η Βόρειος Ήπειρος» (1951) που βρίσκεται στο πάρκο δίπλα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών.

Το άγαλμα εικονίζει την Βόρεια Ήπειρο ως γυναίκα που προσπαθεί να ανασηκωθεί με τα χέρια της δεμένα πισθάγκωνα.

Το ποίημα ανήκει στη συλλογή «Το λίγο του κόσμου», 1971.

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
εγώ σε προσφωνώ γυναίκα κατευθείαν.

Στολίζεις κάποιο πάρκο.

Από μακριά εξαπατάς.

Θαρρεί κανείς πώς έχεις ελαφρά ανακαθήσει

να θυμηθείς ένα ωραίο όνειρο πού είδες,

πώς παίρνεις φόρα να το ζήσεις.

Από κοντά ξεκαθαρίζει το όνειρο:

δεμένα είναι πισθάγκωνα τα χέρια σου

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ Μ.Ε. ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

μ' ένα σκοινί μαρμάρينو
κι η στάση σου είναι η θέλησή σου
κάτι να σε βοηθήσει να ξεφύγεις
την αγωνία του αιχμάλωτου.
Έτσι σε παραγγείλανε στο γλύπτη:
αιχμάλωτη.
Δεν μπορείς
ούτε μια βροχή να ζυγίσεις στο χέρι σου,
ούτε μια ελαφριά μαργαρίτα.
Δεμένα είναι τα χέρια σου.
Και δεν είν' το μάρμαρο μόνο ο Άργος.⁵
Αν κάτι πήγαινε ν' αλλάξει
στην πορεία των μαρμάρων,
αν άρχιζαν τ' αγάλματα αγώνες
για ελευθερίες και ισότητες,
όπως οι δούλοι,
οι νεκροί
και το αίσθημά μας,
εσύ θα πορευόσουν
μες στην κοσμογονία των μαρμάρων
με δεμένα πάλι τα χέρια, αιχμάλωτη.

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
εγώ σε λέω γυναίκα αμέσως.
Όχι γιατί γυναίκα σε παρέδωσε
στο μάρμαρο ο γλύπτης
κι υπόσχονται οι γοφοί σου
ευγονία⁶ αγαλμάτων,
καλή σοδειά ακινησίας.
Για τα δεμένα χέρια σου, πού έχεις
όσους πολλούς αιώνες σε γνωρίζω,
σε λέω γυναίκα.

Σε λέω γυναίκα
γιατ' είσ' αιχμάλωτη.

ΘΕΜΑ Α'

Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο των τεσσάρων τελευταίων παραγράφων του **Κειμένου 1** «Τα ΜΜΕ είναι.. μικρές ηλικίες.» (60-70 λέξεις).

Μονάδες 15

⁵ Ο πανόπτης Άργος, το μυθικό τέρας με τα εκατό μάτια, στον οποίο η Ήρα είχε αναθέσει να κρατάει αιχμάλωτη (δεμένη σε ένα δέντρο) τη μυθική Ιώ. Αξίζει να σημειωθεί πως η Ιώ είναι το μυθικό σύμβολο της κατατρεγμένης γυναίκας.

⁶ Η απόκτηση πολλών και υγιών απογόνων

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ Μ.Ε. ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

ΘΕΜΑ Β'

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το **Κείμενο 2**, τις παρακάτω

περιόδους λόγου, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που

αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

- Α) Σύμφωνα με το κείμενο ο άνδρας εκ φύσεως κληροδοτείται με κάποιο γονίδιο προδιάθεσης άσκησης της δύναμής του στη γυναίκα.
- Β) Από την εποχή του homo sapiens τα δύο φύλα ήταν ισότιμα, όμως οι αλλαγές αρχίζουν πριν από 1000 χρόνια.
- Γ) Το γυναικείο φύλο, σκοπίμως, αντιμετωπίζεται ως χαμηλόμισθο εργατικό δυναμικό από το καπιταλιστικό σύστημα.
- Δ) Εντός της οικίας στην οποία περικλείεται η "πατριαρχική οικογένεια", η κατάσταση τις τελευταίες δεκαετίες επιδεινώνεται.
- Ε) Στους εργασιακούς χώρους παρατηρείται όξυνση των κρουσμάτων έμφυλης βίας.

Μονάδες 10

B2 α. Στις δύο πρώτες παραγράφους του **Κειμένου 1** (Κείμενο 1: Καλλιγράμμα... δύο φύλα) συνυπάρχουν λόγιες και λαϊκές λέξεις. Να εντοπίσετε δύο λέξεις από κάθε κατηγορία (4 μονάδες) και να εξηγήσετε πως επιδρά αυτός ο συνδυασμός στο ύφος του κειμένου (4 μονάδες)

Μονάδες 8

B2 β. Τι επιδιώκεται με τη χρήση αριθμητικών στοιχείων στην 3^η παράγραφο του **Κειμένου 2** (μονάδες 3) και τι με την εκτεταμένη χρήση παραδειγμάτων στην 1^η παράγραφο του **Κειμένου 1** (μονάδες 4);

Μονάδες 15

B3. Πρόθεση της συντάκτριας του **Κειμένου 2** είναι να εξηγήσει το φαινόμενο της βίας που ασκείται σε γυναίκες. Να αναφέρετε **1 στοιχείο δομής και 2 εκφραστικές επιλογές** που πιστοποιούν τη συγκεκριμένη πρόθεση της αρθρογράφου παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6) και να και να εξηγήσετε τη λειτουργία του καθενός από τα παραπάνω στοιχεία στο κείμενο (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ'

Ποιος είναι ο τρόπος με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο προσεγγίζει το άγαλμα στο **Κείμενο 3**; Ποια συναισθήματα ή σκέψεις σας προκάλεσε η ποιητική ανάγνωση και γιατί; Να

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ Μ.Ε. ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

τεκμηριώσετε την απάντησή σας βασιζόμενοι σε τρεις, τουλάχιστον, κειμενικούς δείκτες(150- 200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ'

Συντάξτε ένα άρθρο για το μηνιαίο περιοδικό του σχολείου σας και αναδείξτε σ' αυτό περιστατικά και συμβάντα που επιβεβαιώνουν τις σε βάρος συνανθρώπων μας συμπεριφορές βίας και διακρίσεων που στηρίζονται στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κοινωνικών ταυτοτήτων (εθνικών, θρησκευτικών, τοπικής καταγωγής, φύλου κ.λ.π). Με ποιους τρόπους πιστεύετε πως το σχολείο μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να άρουν τις στερεοτυπικές αντιλήψεις που έχουν σε σχέση με την κοινωνική ταυτότητα του φύλου; Στο 350-400 λέξεων άρθρο σας μπορείτε να αξιοποιήσετε στοιχεία των κειμένων 1 & 2.

Μονάδες 30